

nummer 32, augustus 1991

Officieel orgaan

van de

Filatelistenvereniging
"NOVIOPOST"

te

Nijmegen

Verschijnt 4x per jaar

INDITNUMMER

*

weer veel verenigingsnieuws

*

een verslag van de jaarvergadering

*

de tweede aflevering van de deviezenproblemen
rondom de Tweede Wereldoorlog

*

honderd jaar "Hangend haar"

*

de belangrijkste gegevens voor het nieuwe seizoen

REDACTIE

Hoofdredacteur:

A. Bosman, Dromedarisstraat 36
6531 NV Nijmegen, tel. 080-557120

Lay-out/opmaak:

J. Mulder

Expeditie:

M.L. van Houdt

Auteurs:

N. van de Water
J. Spijkerman

Tekeningen:

L.P. Straten

AGENDA

Overzicht bijeenkomsten "NOVIOPOST" - 2e halfjaar 1991

- 6 september 1991** Filatelistisch praatje door de heer J. Reerink over Falsificaten. Daarnaast een grotere veiling, presentieverloting en gewone verloting.

In deze vergadering staat verder een bijzonder punt op de agenda: de verkiezing van een voorzitter. Het bestuur stelt de heer J.P. Toussaint als kandidaat voor.

- 4 oktober 1991** Lezing door Drs. W.E.J. v.d. Bold over thematische filatelie. Voorts de gewone verloting en de presentieverloting.
- 27 oktober 1991** Internationale Postzegelbeurs in Hotel "ERICA" te Berg en Dal.
- 1 november 1991** Bezichtiging kavels voor de grote veiling op 2 november. Voorts verloting en presentieverloting.
- 2 november 1991** Grote veiling.
- 13 december 1991** Grote bingo.

Alle vergaderingen, met uitzondering van de Internationale Postzegeldag, welke wordt gehouden in Hotel "ERICA" te Berg en Dal, zijn in het Wijkcentrum "De Klokketoren", Burg. Slotemaker de Bruïneweg 270 (hoek Muntweg) te Nijmegen. Telefoon 080 - 552649. Aanvang der vergaderingen 20.00 uur. Zaal open om 19.00 uur.

Noviopostje

Wie wil mij verkopen of met mij ruilen zegels van de D.D.R., zowel postfris als gestempeld. Reacties graag aan Dhr. Scholten, tel. 221315.

Van de redactie

Hier volgt een uitnodiging aan alle leden: diegenen onder ons die hun kennis "aan het papier" willen toevertrouwen en dit in ons verenigingsblad willen laten publiceren, zijn van harte welkom om hun bijdrage toe te zenden aan, of af te geven op Dromedarisstraat 36 of Bergansiusstraat 8, beide te Nijmegen. Ook over andere belangrijke filatelistische gebeurtenissen of feiten is kopij van harte welkom. Zij die dit in ASCII- of WP-formaat op een 360-KB diskette kunnen doen, worden met open armen verwelkomd. Tot 7 september a.s. kunt u nog kopij aanleveren!!

Middagbijeenvorsten

De stichting "Filatelie Rijk van Nijmegen" is een samenwerkingsverband van de drie Nijmeegse postzegelverenigingen, te weten de "Nederlandse Vereniging", afd. Nijmegen, "De Globe", afd. Nijmegen en onze vereniging "Noviopost". Deze stichting organiseert en verzorgt o.a. de middagbijeenvorsten.

De afgelopen anderhalf jaar hebben aangetoond dat deze bijeenkomsten wel degelijk in een behoefte voorzien. Ze worden door zo'n veertig personen bezocht, die ons in vertrouwen vertellen dat ze ze verdraaid gezellig vinden. Ze zouden ze niet graag missen. Ook een van onze redactieleden, die er regelmatig komt, ervaart dit zo.

Wellicht is dit voor anderen, die om welke reden dan ook nog nooit een dergelijke bijeenkomst hebben bezocht, een aansporing om ook eens te komen. U zult er beslist geen spijt van hebben. Voor het nieuwe seizoen zijn de volgende bijeenkomsten vastgesteld op:

dinsdag 17 september 1991
dinsdag 15 oktober 1991
dinsdag 19 november 1991
dinsdag 17 december 1991

dinsdag 21 januari 1992
dinsdag 18 februari 1992
dinsdag 17 maart 1992
dinsdag 14 april 1992
dinsdag 19 mei 1992
dinsdag 16 juni 1992

Een nieuw seizoen

Vrijdag 6 september vangt officieel het nieuwe postzegelseizoen aan. Nou ja, officieel? Elke rechtgeaarde verzamelaar laat zich door geen zomerstop van zijn postzegels afhouden. Misschien staat het op een laag pitje maar het blijft toch branden, zelfs tot in het buitenland als we daar iets leuks op de kop kunnen tikken. Kortom, vrijdag 6 september begint het dan weer op volle toeren.

Tijdens de eerste bijeenkomst van het nieuwe seizoen moeten we allereerst een voorzitter kiezen en natuurlijk wat bijpraten, maar bij praten alleen zal het niet blijven. Er is weer de bekende verloting en de even zo bekende presentieverloting. Geveild wordt er natuurlijk ook. Een honderdtal kavels kan weer van eigenaar verwisselen. Zoals gewoonlijk is er weer een heleboel leuks te zien en te koop. Een kavellijst is bijgesloten in het hart van dit blad, en kan, indien gewenst, gemakkelijk worden uitgenomen.

Een aanbeveling om deze maandelijkse vergaderingen te bezoeken is natuurlijk overbodig omdat iedereen weet dat een bijeenkomst van postzegelverzamelaars de bezoeker altijd wel iets te bieden heeft. We zouden frappante voorbeelden kunnen aanhalen, ware het niet dat we in dit nummer nog meer kopij willen plaatsen. Laten we niet om de brij heen draaien: vrijdag 6 september a.s. allemaal naar "NOVIOPOST" in de Klokketoren. DOEN HË!!

Rondzending

Al degenen die betrokken zijn bij de afwikkeling en controle van uitgenomen zegels uit de rondzendboekjes, doen de leden het volgende nadrukkelijke verzoek: u wordt beleefd doch dringend verzocht om de bedragen op het geleideformulier correct in te vullen en de telling nog eens extra te controleren. Het bespaart de rondzendleiding veel extra werk. Het komt namelijk herhaaldelijk voor dat er fouten worden gemaakt bij het invullen van de bedragen van uitgenomen zegels. Meestal betreft het telfouten, hetgeen de administratie en controle nogal moeizaam doet verlopen. Vergeet u daarbij niet dat het werk in onze vereniging belangeloos geschiedt, waarbij overbodige werkzaamheden veel plezier vergallen. Wij hebben nog nooit tevergeefs een beroep op u gedaan en vertrouwen er dan ook op dat dit euvel uit de wereld wordt geholpen.

ALLEEN VOOR STUURLUI?

Nee, postzegels zijn er natuurlijk voor ons allemaal. Vrijwel iedereen vindt wel iets in postzegels dat hem of haar boeit. De

afbeelding zelf, of 'het verhaal erachter'. En dat is nou precies waarom zoveel mensen ze verzamelen.

BON

JA, STUUR MIJ ZONDER
VERDERE VERPLICHTINGEN
HET GRATIS BOEKJE
'ALLES OVER POSTZEGELS
VERZAMELEN'.

Naam en voorletter s :

..... M V

Straat en huisnummer:

.....

Postcode en woonplaats:

.....

In een envelop zenden aan: PTT Post Filatelie,
Antwoordnummer 108, 9700 VB Groningen. U hoeft
geen postzegel te plakken.

GRATIS BOEKJE

Die verhalen leest u
in het gratis boekje
'Alles over postzegels
verzamelen'.

Over de historie van
postzegels, het ont-
werpen, het verzame-
len. Interviews
met een ontwerper en een verzamelaar.
Nooit eerder was zo'n uitgebreid boekje
gratis verkrijgbaar voor iedereen die
meer wil weten over postzegels. Met deze
bon kunt u een exemplaar aanvragen.

ptt post

Rondzending

Nu het nieuwe seizoen weer een aanvang neemt, willen wij u er nog eens op wijzen dat onze vereniging ook een gerichte rondzenddienst kent. Een gerichte rondzenddienst wil zeggen dat u alleen maar boekjes ontvangt van het interessegebied dat u opgeeft. Ter verduidelijking volgen hieronder de landen waarvan gerichte rondzendingen lopen:

1. Nederland/O.G.	12. Oostenrijk
2. Amerika/Canada	13. Scandinavië
3. België / Luxemburg	14. Spanje / Portugal
4. Alles wat Duits is/was	15. Verenigd Europa/ Verenigde Naties
5. Engeland/Ierland	16. Zwitserland /Liechtenstein
6. Engelse koloniën	17. Tsjechoslowakije/ Hongarije
7. Flora/fauna	18. Polen/Rusland
8. Frankrijk en koloniën	19. Australië / Nieuw-Zeeland
9. Griekenland	20. Malta/Gibraltar/ Cyprus
10. Israël	21. Wat u wenst?
11. Italië/Vaticaan	

Mocht u belangstelling hebben voor één of meerdere landen/gebieden en profiteert u nog niet van deze activiteit, dan kunt u zich telefonisch in verbinding stellen met Mevr. Th. v. Hoogstraten, Zebrastr. 18, Nijmegen, telefoon 080 - 550895.

Bij deelname aan de gerichte rondzending moet u er rekening mee houden dat u de doosjes verder weg moet brengen dan bij de gewone rondzending. Voor zover mogelijk houden wij uiteraard rekening met uw wensen.

De jaarvergadering

Hoewel de jaarvergadering reeds vier maanden achter ons ligt - er is intussen geen Noviposta verschenen - komen we toch nog even terug op deze jaarlijkse gebeurtenis (waar daar is het een jaarvergadering voor). Ten eerste omdat het de moeite waard is, en ten tweede omdat wij weten dat veel leden, hoewel verhinderd om naar de vergadering te komen, toch reikhalzend uitzien naar dit blad om te weten te komen wat zij op 3 mei j.l. gemist hebben. En dat was heel wat! Wegens een vacante voorzittersstoel stond de vergadering onder leiding van onze erevoorzitter (waar hebben we zo'n man anders voor!).

Nu de belangrijkste feiten. Allereerst het ledenbestand. Dat daalde door overlijden (8 leden), verhuizing en bedanken (24 leden), maar steeg door de aanmelding van nieuwe leden (21). Op 31 december 1990 waren 509 personen lid van onze vereniging. Hoe zou het zijn om die allemaal bij elkaar te zien?

De verslagen van de secretaris, redactie, voorlichtings-, rondzend-, veiligings-, verlotings-, nieuwtjesdienst- en FDC-dienst-commissarissen passeerden de revue. Uit al deze verslagen bleek dat er in het belang van de leden veel werk wordt verzet. De geldbedragen die daarmee zijn gemoeid, liegen er niet om. Behalve het geld dat door de (Postbank)handen van de penningmeester gaat, verwisselt zo'n f 90.000,- aan zegels en geld van eigenaar (er zijn dagen dat ik minder op zak heb). Organisatorisch komt daar nogal wat bij kijken maar alles loopt als een trein (hoewel geen TGV). Het gaat zelfs nog beter lopen want inmiddels hebben twee leden het bestuur versterkt: de heren J. Mulder en J.P. Toussaint. Dit belooft veel goeds voor de toekomst daar beide heren heel wat in hun mars hebben. Er werden goede wensen uitgesproken, met daarbij de hoop dat alles naar wens zal gaan.

Afscheid nemen was er ook bij. Vorig jaar had Mevr. J. Dassel zich niet meer herkiesbaar gesteld, terwijl Dhr. J. van 't Zelfde om persoonlijke redenen bedankte. Beiden hebben zich jarenlang ingezet voor de belangen van de vereniging, de leden en de jeugd. Zij verdienen daarvoor de dank van de vereniging en die kregen zij ook, want beide werden tot erelid van onze vereniging benoemd. De club van ereleden groeit, het zijn er nu al drie!

VERENIGINGSNIEUWS

Tot slot was er het verslag van de penningmeester. Dat was secuur als altijd. Zelfs de financiën baren ons geen zorgen. Van andere verenigingen vangen we wel eens andere geluiden op (contributieverhoging e.d.). Van dit fenomeen hopen wij de eerstkomende jaren verschoond te blijven.

Zonder voorzitter was het toch nog een goed jaar. We kunnen er dankbaar op terugzien, temeer wanneer we horen wat onze leden op tentoonstellingen laten zien.

Het in uw verzameling geïnvesteerde kapitaal kan door bijv. lekkage, brand of diefstal verloren gaan. Dan is er geld, soms veel geld nodig om een nieuwe collectie op te bouwen.

A VAN DE HOEF

VERZEKERINGSWINKEL

Postbus 309, 6500 AH Nijmegen
Telefoon (080) 226585-233465
van Oldenbarneveltstraat 23,
6512 AS Nijmegen

"Hangend haar" honderd jaar

De emissie 1891, beter bekend als "Prinses met hangend haar", was de eerste reeks zegels met het portret van (de latere) Koningin Wilhelmina. Bovendien is het de laatste serie die compleet was vóór 1900, waardoor zij beschouwd kan worden als de laatste van de klassieke Nederlandse emissies. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het PTT-museum bij het eeuwfeest van deze emissie er een speciale tentoonstelling aan wijdt.

Deze op een foto van Prinses Wilhelmina gebaseerde gravure leverde het 'kopje' voor de emissie 1891.

De serie bestaat uit slechts vijftien hoofdnummers maar zij biedt de verzamelaar ruimschoots mogelijkheden tot specialisatie. Denkt u maar eens aan zegels gedrukt van losse clichés tegenover die gedrukt van platen, en aan het gebruik van aardverven dan wel synthetische verven. De speciale catalogus van de NVPH besteedt niet voor niets zes bladzijden aan deze emissie. Wat vele gebruikers echter node missen, is een staalkaart met kleuren (zoals die van Stanley Gibbons), aan de hand waarvan de vaak moeizaam omschreven kleurschakeringen ogenblikkelijk kunnen worden herkend.

Naast de technische kant, de fabricage van de postzegels, is er op de tentoonstelling ook volop aandacht voor het postaal gebruik (zegels op brief, afstempelingen) en misbruik (5 ct. oranje, vervalsing van de vijf-guldenzegel) van de emissie 1891.

De tentoonstelling is heel het jaar 1991 nog te bezichtigen in het PTT-museum, Zeestraat 82, Den Haag. Openingstijden van het museum: dagelijks van 10-17 uur, op zon- en feestdagen van 13-17 uur.

Naast de permanente collecties (zeer aanbevolen) is er momenteel een tentoonstelling gewijd aan de zilveren-huwelijkszegel 1991, en wordt er vanaf 9 november in het museum aandacht besteed aan "65 jaar Kinderzegels".

J. Spijkerman.

POSTZEGELVEILING " PASSON "

Deze openbareveiling wordt uitsluitend op " ZATERDAG " gehouden

Kijkgelegenheid : 9.00 T/M 12.15 ;

Aanvang der veiling : 12.30

POSTZEGELVEILING " ZEIST "

Deze openbareveiling wordt uitsluitend op " MAANDAG " gehouden

Kijkgelegenheid : 12.00 T/M 18.15 ;

Aanvang der veiling : 18.30

POSTZEGELVEILING " WILLEMIJN "

Dit is een " SCHRIFTELIJKE " veiling

Deze veiling wordt ca elk 6 weken gehouden waarin :
vnl. losse zegels / kpl. series worden geveild

KIJKGELEGENHEID : Voor alle veilingen op ons zaakadres mogelijk.
: Voor tijden, zie veilingcatalogus.

OVERTUIG U ZELF : VRAAG GRATIS onze VEILINGKATALOGI
VEILINGEN : CA ELKE 3 WEKEN
MATERIAAL : Voor de beginnende en de gevorderde filatelist
INZENDEN : Dagelijks mogelijk / vlotte afrekening
: Nalatenschappen etc., ophalen mogelijk,
volgens afspraak

Tel.nr. 085 - 210013 ; Postbus 30295 6803 AG Arnhem ;
Keizershof 17

POSTZEGELHANDEL " DE MAASKANT "

NEDERLAND : zeer aantrekkelijk geprijsd o/xxx/xx
: vrijwel kpl. opgenomen, met Luchtpost,
Postzegelboekjes, F.D.C. Etc.
BUND / BERLIJN : vrijwel kpl. leverbaar
: ALLE KATALOGI, SUPPLEMENTEN, ALBUMS E.D.
kunnen wij U snel leveren met 10 % korting

Op Uw VERZOEK zenden wij U graag een gratis PRIJSLIJST

Tel.nr. 085 - 210013 ; Postbus 30285 6803 AG Arnhem ;
Keizershof 17

KAVEL	OMSCHRIJVING VEILING	SEPTEMBER '91	CAT.W.	INZET	OPBRENGST
1	NEDERLAND 41	o	32,50	9,00	
2	265-266	o	22,00	7,00	
3	606	o	40,00	12,50	
4	675	o	50,00	17,00	
5	706	o	24,00	7,00	
6	719	o	16,00	4,50	
7	747-751	o	29,00	9,50	
8	rolt. 74-77	o	105,00	36,00	
9	87-89	xx	31,50	10,50	
10	142	xx	15,00	4,50	
11	282	xx	80,00	25,00	
12	490-494	xxx	18,50	7,50	
13	591	xxx	18,50	7,25	
14	688-692	xxx	36,00	14,50	
15	692	xxx	18,50	7,00	
16	722-726	xxx	42,00	16,50	
17	738-742	xxx	40,00	15,00	
18	747-751	xxx	42,50	16,00	
19	752-756	xxx	25,00	9,50	
20	802-806	xxx	11,00	3,50	
21	965-969	xxx	15,00	5,00	
22	978-982	xxx	13,75	4,50	
23	985-989	xxx	20,00	6,50	
24	983 blok	xxx	45,00	15,00	
25	1001 blok	xxx	35,00	11,00	
26	boekje rode kruis '72	xxx	18,00	8,00	
27	boekje 1293	xxx	20,00	7,50	
28	Dienst 20-24	o	15,00	5,50	
29	SURINAME 331-334	xxx	35,00	14,00	
30	Lp 29-30	xxx	14,00	5,50	
31	BELGIE 291 fr.fr. 300,00	o		28,00	
32	blok 37 fr.fr. 40,00	xxx		4,00	
33	LUXEMBURG rondzendboekje ff.500,00			35,00	
34	NED.INDIE Enveloppe Emmazegels			15,00	
35	EUROPA 300 versch.betere zegels			10,00	
36	B.R.D. 400 zegels meest gr.form.			12,00	
37	NEDERLAND 550 zegels			20,00	
38	filatelist.frankeringen			25,00	
39	ENGELAND 1990 15+20 p			1,75	
40	2 x 15 p			1,50	
41	2 x 20 p			2,00	
42	2 x 20 p fosf.			2,00	
43	2 x 20 p			2,00	
44	50 p			2,45	
45	Doos zegels			7,50	
46	Diverse zegels p 2B . 8 .			0,50	
47	Inhoud pzb 3 + 4			bod	
48	Pzb 26 A			1,50	
49	Pzb 8 AF			10,00	
50	Pzb 8 A			9,00	
51	Sigarenkistje zegels muziek			30,00	
52	Pzb 8 A			7,50	
53	Pzb 8 AF			7,50	
54	FDC 243 bijz.afstempeling			5,00	
55	NEDERLAND 639		10,00	2,00	
56	894-898		7,50	2,00	

KAVEL	OMSCHRIJVING VEILING SEPTEMBER '91	CAT.W.	INZET	OPBRENGST
57	UNO Wenen 1 -11 + 1986		7,50	
58	FAROER 135 kronen		10,00	
59	diversen w.o. 14 series		20,00	
60	SCHAUBEK ALBUM ±	2000,00	90,00	
61	DOOS zegels		10,00	
62	INDONESIE Albumbladen 1949-1966 ±	250,00	35,00	
63	STOKBOEK diversen		20,00	
64	STOKBOEK diversen		20,00	
65	Stokboekje MALTA		15,00	
66	STOKBOEK CANADA-AUSTRALIE-NW-Zeeland		25,00	
67	SCHAUBEK Album AUSTRALIE		25,00	
68	2 STANLEY GIBBONS Albums Qu.Elisabeth		25,00	
69	NEDERLAND 1	80,00	12,00	
70	13	5,50	1,75	
71	22	4,50	1,50	
72	34	3,50	1,20	
73	65 + 65a	50,50	15,00	
74	67b	8,75	3,00	
75	75	2,25	0,75	
76	87-89	14,50	4,75	
77	93	5,50	1,25	
78	119a	8,75	2,50	
79	125	1,75	0,50	
80	134-135	100,00	22,00	
81	141-143	25,00	8,00	
82	164	7,50	2,50	
83	169b-176b	4,75	1,40	
84	193	2,25	0,75	
85	219 met blok treinstempel	75,00	25,00	
86	293-295	5,00	1,30	
87	317	8,00	2,50	
88	326	11,50	3,00	
89	345	7,00	2,00	
90	402-403	19,75	7,00	
91	460-468	6,50	1,50	
92	593	35,00	11,00	
93	631	11,50	3,75	
94	645	36,00	10,00	
95	647-648	4,25	1,00	
96	681-682	5,25	1,25	
97	915	5,00	1,50	
98	rolt 30 postfr roestpuntje op gom	170,00	35,00	
99	Lp 2 zonder gom	17,50	4,00	
100	Port 18	4,50	1,25	
101	rondzenboekje nederland ±	65,00	9,00	
102	" " ±	75,00	10,00	
103	" " ±	250,00	15,00	
104	" " ±	250,00	30,00	
105	" " ±	300,00	30,00	
106	" " ±	370,00	40,00	
107	" " ±	500,00	50,00	
108	" " ±	550,00	55,00	
109	" " ±	575,00	55,00	
110	" " ±	650,00	75,00	
111				
112				

H. ARENDZEN

KELFKENSBOSS 32-33

6511 TB NIJMEGEN TEL.: 080-601502 FAX.:080-602861

- INKOOP
- VERKOOP
- TAXATIE
- BEMIDDELING

Postzegel en Munthandel

Wij leveren alle soorten DAVO albums uit voorraad.

- DAVO
- HARTBERGER
- IMPORTA
- KABE
- LINDNER
- LECHTUM
- -ROMUND
- SCHAUBEK
- SAFE
- ENZ

Niet in voorraad zijnde albums leveren wij binnen 24 uur.

Diverse catalogi uit voorraad leverbaar.

- BOREK
- YVERT et TELLIER
- STANLEY GIBBONS MOTIEF
- ZUMSTEIN
- ZONNEBLOEM
- PHILEX
- MICHEL
- NUMEX
- ENZ.

Wij hebben een grote voorraad Filatelistisch en Numatisch artikelen en restant aanbiedingen. Nieuwtjes abonnementen gehele wereld.

INKOOP VAN ALLE VOORKOMENDE GOUDEN EN ZILVEREN VOORWERPEN

- Munten
- Bestek
- Penningen
- Tandengoud
- Sieraden
- Gebruiksvoorwerpen

KOSTELOZE TAXATIE. Bij verkoop geldige legitiematie verplicht !

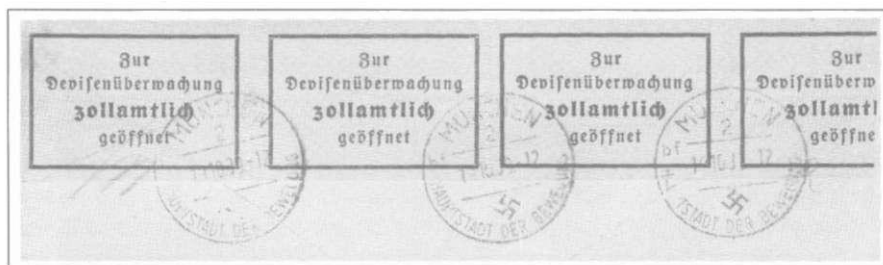
OPENINGSTIJDEN

M	11.00 t/m	18.00 uur
D	9.30 "	18.00 uur
W	9.30 "	18.00 uur
D	9.30 "	21.00 uur
V	9.30 "	18.00 uur
Z	9.30 "	17.00 uur
RUIME PARKEERGELEGENHEID		

Deviezenproblemen rondom de Tweede Wereldoorlog - deel II

De problemen gedurende de oorlog

Frankrijk en Groot-Brittannië verklaarden op 3 december 1939 de oorlog aan Duitsland, nadat dit land op 1 september 1939 Danzig was binnengevallen met het doel Polen te "bevrijden". Langzamerhand werden steeds meer landen in het conflict betrokken zoals in april 1940 Noorwegen en in mei 1940 België en Nederland. De deviezencontrole raakte steeds meer op de achtergrond en werd vrijwel steeds op de censuurkantoren toegepast. Het is dan ook lang niet altijd te zien of, en zo ja, hoe deze controle heeft plaatsgevonden. Voor zover mogelijk zal ik hierna de deviezencontrole bespreken.

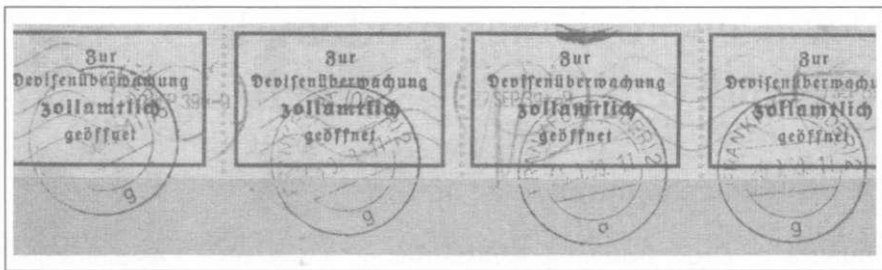

Brief, afgestempeld te Garmisch-Partenkirchen op 10 oktober 1939, en daarna op 19 oktober 1939 te München op deviezen gecontroleerd. Links de paraaf van de controlerende ambtenaar. De brieftoont geen enkel teken van censuur.

Toen Nederland nog neutraal was

Wolter, een bekende Duitse deskundige op het gebied van censuur en deviezencontrole, schrijft dat Duitsland reeds enige weken vóór het begin van de oorlog begon met het censureren van brieven onder het mom van deviezencontrole. Dit zou in het bijzonder hebben plaatsgevonden bij brieven uit het Oosten zoals Polen en Rusland.

Het werk van de Duitse censuurdienst bleek zeer slecht te zijn voorbereid: bij gebrek aan censuurstroken en censuurstempels werden in de eerste maanden van de oorlog de stroken en stempels van de deviezencontrole gebruikt. Dit gebeurde tot einde november 1939.

Brief, afgestempeld te Frankfurt/Oder op 24 september 1939 en bestemd voor Roemenië. Geopend voor deviezencontrole op 25 september 1939 te Frankfurt. De brief is dus niet gecensureerd.

Het was de bedoeling dat alle post van en naar Duitsland zou worden gecensureerd, maar door de gebrekkige organisatie tijdens de eerste maanden van de oorlog zijn er verschillende brieven gevonden die erop wijzen dat een aantal brieven niet gecensureerd is. Wel waren deze brieven gecontroleerd op deviezen en dan in plaatsen waar geen censuurkantoor gevestigd was.

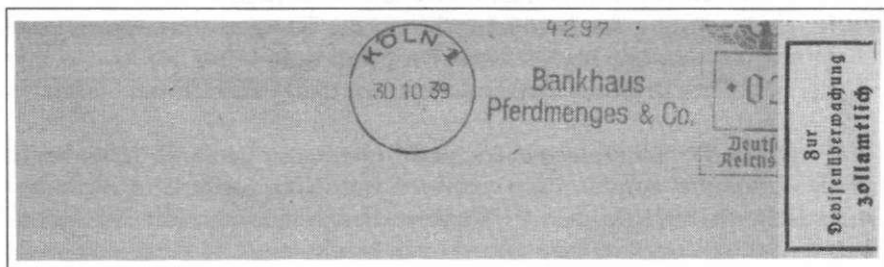

Brief, afgestempeld te Berlijn op 9 oktober 1939 en bestemd voor Teheran. Op de zegels van de deviezencontrole het poststempel van **Berlin-Charlottenburg** 2 op 10 oktober 1939. Deze brief is dus gelopen over de **Auslandbriefprüfstelle Berlin**.

Het Devisenschutzkommando Holland

Professor de Jong schrijft in zijn boekenreeks Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog dat het Devisenschutzkommando als een van de eerste Duitse diensten in ons land werd gevestigd; dit gebeurde op 5 juni 1940. Het liet alle safeloketten blokkeren en ging vervolgens na of Duitse staatsburgers of emigranten deviezen- en/of belasting-

fraude hadden gepleegd. In elk geval kwam het bij dit onderzoek belasting- en deviezenfraude op het spoor welke tussen 1933 en 1940 door in ons land wonende Rijksduitsers was gepleegd. De Jong schrijft dan verder dat Goering einde 1940 verbood dit materiaal te gebruiken, kennelijk omdat vele Duitsers die op dat moment hoge posten bekleedden, boter op hun hoofd hadden. Toch zou de Duitse belastingdienst liefst 120 miljoen RM extra hebben weten in te vorderen op basis van het in Nederland gevonden bewijsmateriaal!

Brief, afgestempeld te Keulen op 30 oktober 1939, bestemming Arnhem. De zegels van de deviezencontrole zijn niet afgestempeld.

Het **Devisenschutzkommando** heeft zich vanaf het begin beziggehouden met de controle van zowel gewone als aangetekende brieven naar en van het buitenland. Zo werd een aantal aangetekende brieven, op 9 mei 1940 per luchtpost aangekomen, in beslag genomen en gecontroleerd. Deze brieven werden eerst op 27 maart 1941 vrijgegeven, en vertonen tekenen van censuur, hetzij in de vorm van geschreven cijfers, hetzij in de vorm van nummerstempels van censoren, hetzij beide. Aan de hand van deze nummerstempels kon worden vastgesteld dat deze censuur in Keulen heeft plaatsgevonden. De brieven waren gesloten met zegels van de Duitse deviezencontrole, waarover een stempel werd afgedrukt met de volgende tekst: **Devisenschutzkommando Nr. 2 Holland**. In stempels van latere datum is het woord Holland vervangen door **Niederlande**. Daarnaast komt op de brieven nog het volgende stempel voor:

**Falls Empfänger verzogen,
Mit neuer Adresse an Devisenschutz-
kommando Amsterdam zurück**

Gezien het kreupele Duits en de verkeerde schrijfwijze van "**schuts**" (**s** in plaats van **z**) mag worden aangenomen dat het stempel in Nederland is vervaardigd. Waarom men zo nieuwsgierig was naar een nieuw adres, laat zich raden!

Het Deviezenbesluit uit 1941

Op elk Duits censuurkantoor was een afdeling die belast was met de deviezencontrole. Deze afdelingen traden weinig of niet naar buiten. Uit stempels en bijsluiters blijkt dan dat de brieven zijn gecontroleerd op deviezen. Heel vaak ging het in deze teksten om postzegels die in de brieven werden aangetroffen. Zo werd in 1940 in het censuurkantoor Keulen een bijsluiter gebruikt met de volgende tekst:

**Der Versand von Briefmarken im Verkehr
mit dem Ausland ist während des Krieges
unerwünscht. Mit einer Beanstandung künftiger
Briefmarkensendungen ist daher zu rechnen.**

Uit deze bijsluiter blijkt dat postzegelruil met het buitenland in het begin van de oorlog niet zonder meer verboden was. Voor Nederland veranderde dit echter in 1941. In maart 1941 werd het Deviezenbesluit 1941 gepubliceerd dat op 1 april daaropvolgend van kracht werd. In dit besluit werd bepaald dat de uitvoer van geldswaardige papieren zonder de vereiste documenten verboden was. Nu had dit besluit wel de aandacht van de zakenwereld, maar particulieren hebben, omdat zij niet of onvoldoende op de hoogte waren van de nieuwe gang van zaken, nogal eens gezondigd tegen de bepalingen van voornoemd besluit. Deze overtredingen golden in het bijzonder hen die postzegels wilden ruilen met buitenlandse relaties. Zonder vergunning was dit nu niet meer mogelijk.

Soorten van overtredingen

Zoals ik hiervoor reeds opmerkte, heeft de zakenwereld het Deviezenbesluit vermoedelijk niet zo duidelijk overtreden. Ik heb althans geen teruggestuurde brieven gevonden waaruit dit zou blijken. Wel ken ik een brief waaraan is te zien dat in Duitsland van tevoren overleg is gepleegd over de inhoud van de brief. Deze werd in december 1939 naar Nederland gestuurd vanuit Mönchen-Gladbach: er is duidelijk sprake van een zakenbrief omdat in het midden op de achterzijde van de envelop een stempel van het Zollamt te Mönchen-Gladbach staat. Na goedkeuring van de inhoud door het Zollamt is de brief gesloten en daarna van dit stempel voorzien. Voorts vond de normale censurering te Keulen plaats.

Wat de particulieren betreft, wil ik nader ingaan op een drietal overtredingen van hen:

- a. postzegels die werden aangetroffen in brieven;
- b. overfranking van brieven/briefkaarten;
- c. in brieven aangetroffen internationale antwoordcoupons.

Postzegels in brieven

Wat er gebeurde wanneer bij het censureren van brieven postzegels werden aangetroffen, kan eigenlijk alleen worden vastgesteld aan de hand van teruggestuurde brieven. Officiële publicaties zijn mij niet bekend terwijl ik over dit onderwerp ook geen publicaties in tijdschriften ben tegengekomen.

Bij opening op een Duits censuurkantoor bleek dat een brief die in 1942 vanuit Nederland naar Zwitserland was verstuurd, postzegels te bevatten. De brief werd naar Nederland teruggestuurd en daarna door de Douanerecherchedienst te Amsterdam aan de afzender teruggezonden met een begeleidend briefje. Hierin werd meegedeeld dat het zenden van postzegels naar het buitenland zonder vergunning verboden was.

In een ander geval werd een brief in 1942 vanuit Nederland naar Italië gestuurd: ook in dit geval werd op het censuurkantoor geconstateerd dat de brief postzegels bevatte. Nu, echter, werd de brief rechtstreeks naar de afzender teruggezonden: in de envelop bevond zich een 'Zettel' van de Auslandsbriefprüfstelle met de vermelding van een aantal redenen waarom brieven konden worden teruggestuurd. Eén van die redenen was 'Unzulässige Anlagen' (ongeeoorloofde bijlagen). Ter verduidelijking stond op de achterzijde van het briefje: Ein- und Ausfuhr von Briefmarken verboten.

Opvallend is dat bij de laatste retourbrief geen sprake is van het inschakelen van de Douanerecherchedienst, zodat daar ook niet kon worden aangetekend dat iemand een overtreding had begaan. Maar wie bepaalde nu wat wél en wat niet zodanig in strijd met de bestaande voorschriften was dat dit terugsturen al dan niet via de Douanerecherchedienst moest gebeuren?

Ook zijn er brieven bekend die kennelijk door zowel de Duitse censuur als de deviezencontrole zijn bekeken, maar die ondanks het feit dat de brieven postzegels bevatten, zonder meer werden doorgestuurd.

Overfranking van brieven en briefkaarten

De Duitse autoriteiten stelden zich op het standpunt dat elk poststuk slechts overeenkomstig het geldende tarief gefrankeerd mocht zijn. Voor poststukken met een overfranking, d.w.z. met een hogere frankering dan volgens het geldende tarief, werd bepaald dat deze teruggezonden moesten worden, vergezeld van een waarschuwing. Zo'n waarschuwing werd bijvoorbeeld aan de afzender gestuurd die een brief naar het buitenland had gefrankeerd met het blok Legioenzegels van 12½ cent: daarmee was de frankering vier maal te hoog. Een ander voorbeeld betreft een aangetekende briefkaart met de complete serie Winterhulp 1944 met een nominale waarde (frankeerwaarde) van 28 cent. Het toen geldende tarief voor een aangetekende briefkaart naar het buitenland was 17½ cent zodat de overfranking 10½ cent bedroeg.

Wanneer je dit nu bekijkt, vraag je je toch af waarom men zich in die tijd met zulke kleinigheden bezighield. Was er nu werkelijk niets beters te doen? Dit verwijt geldt niet alleen de ambtenaren van de Douanerecherche: uit archieven van de Deutsche Dienstpost Niederlande is mij gebleken dat elk van deze ambtenaren steeds een koppel vormde met een Duitse ambtenaar. De laatste bepaalde wat wel en wat niet door de beugel kon. Bovendien stuurde het Duitse censuurkantoor te Keulen deze overgefrankeerde poststukken terug: dus daar begon deze pietluttigheid.

Internationale antwoordcoupons

Op 22 juli 1941 stuurde ik een brief met acht antwoordcoupons naar Zwitserland. De bedoeling was een familielid aldaar de portokosten te vergoeden van brieven die naar een ander familielid in Nederlands Indië verstuurd werden. Op 28 januari 1942 werd de brief in zijn geheel naar mij teruggestuurd. Op de voorzijde van de enveloppe, linksonder, stonden de bekende potloodaantekeningen van het Duitse censuurkantoor te Keulen. In het bijgevoegde waarschuwingsbriefje stond dat de uitvoer van antwoordcoupons zonder vergunning verboden was. Dit is natuurlijk een hoogst vreemde gang van zaken, omdat deze coupons zonder enige beperking en zonder waarschuwing verkocht werden.

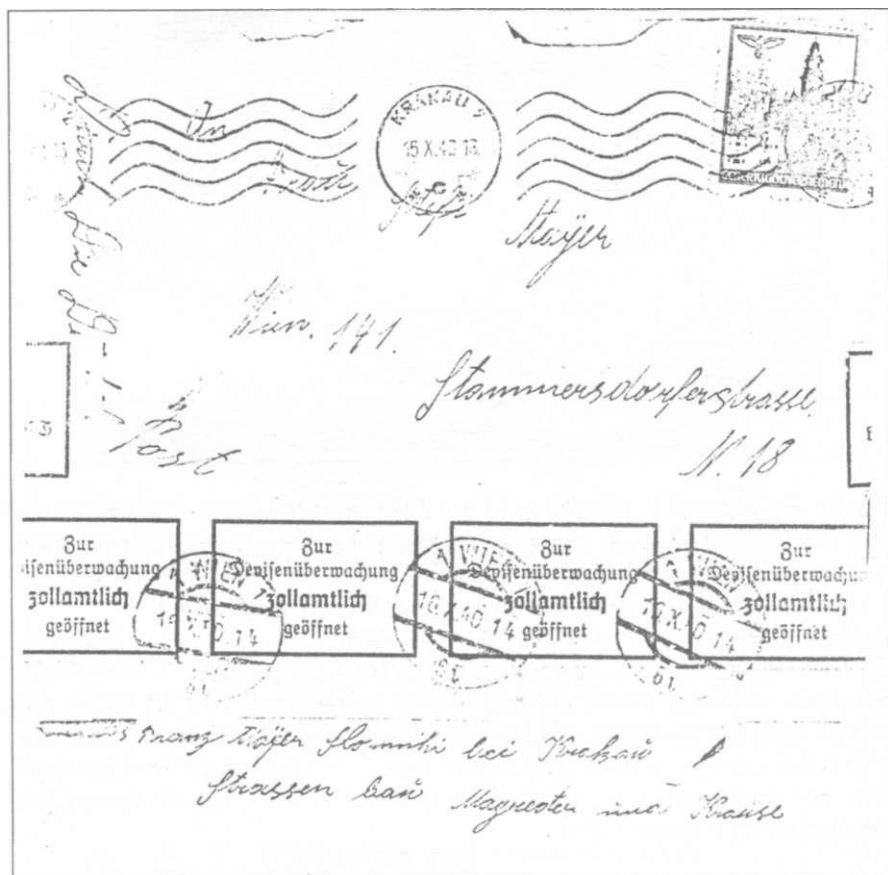
Later bleek dit standpunt enigszins verzacht te zijn. Bij een teruggestuurde brief uit 1944 was wéér een briefje bijgevoegd, waarin werd opgesomd wat volgens de deviezenvoorschriften zoal verboden was:

"Uitvoer van internationale antwoordcoupons anders dan vergoeding van

frankeerkosten voor reële briefwisseling (twee coupons zijn enkel voor dit doel toegestaan)."

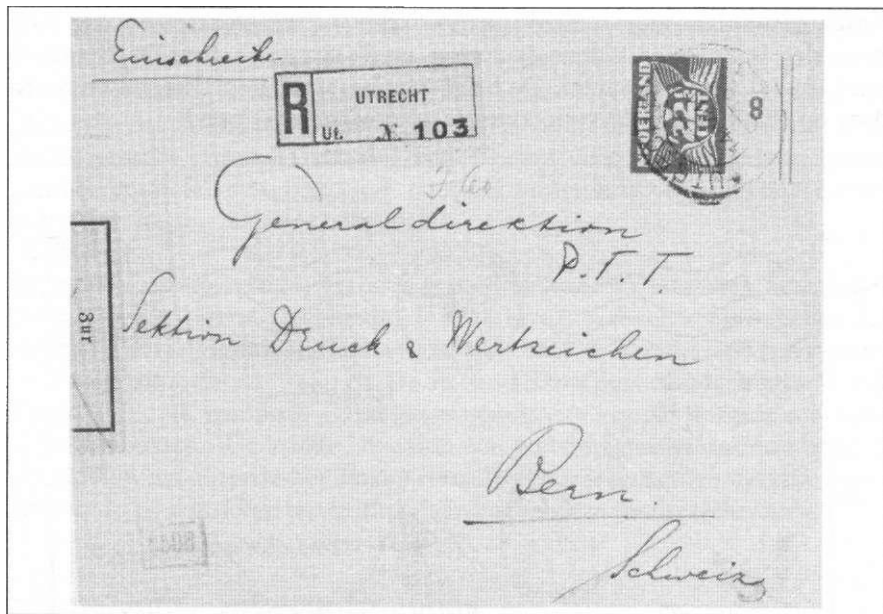
Toch binnenlandse controle in Duitsland?

Bij mijn bestudering van dit onderwerp vond ik een brief, afkomstig uit Krakau en aldaar afgestempeld op 15 oktober 1940. Deze plaats lag voor de oorlog in Polen en tijdens de oorlog, na de bezetting door Duitsland, in het General Gouvernement. De brief was bestemd voor Wenen en werd daar op 18 oktober 1940 voor controle op deviezen geopend.

Brief, afgestempeld te Krakau op 15 oktober 1940 en bestemd voor Wenen. Geopend voor deviezencontrole op 18 oktober 1940 te Wenen.

Rierner, een Duitse deskundige, meende dat hier sprake was van een Irrläufer, een brief die bij de sortering van de post in een verkeerde zak terecht was gekomen. Rierner zelf had enkele brieven uit het General Gouvernement die ook gecontroleerd waren. Ik heb mijn twijfels over deze opvatting. De Duitsers hadden weinig vertrouwen in hun oostelijke burens en ik vermoed dat de deviezencontrole bewust plaatsvond.

R-brief, afgestempeld te Utrecht op 14 mei 1943 en bestemd voor Zwitserland. De brief werd door de Duitsers geopend en niet gesloten met een censuurstrook maar met het bekende zegel van de Duitse deviezencontrole. De tekst hierop luidt:

Zur I Devisenüberwachung I zollamtlich I geöffnet

Verder staan op de voorzijde kleine stempels van de Duitse censuur te München. De normale gang van zaken was dat brieven werden gecensureerd en soms aan de met deviezencontrole belaste afdeling werden doorgegeven. Van dit laatste was vrijwel nooit iets te merken aan het uiterlijk van de brief. De sluiting van deze brief is dus iets zeer uitzonderlijks en was Rierner niet bekend. De brief is vrijwel zeker aan de afzender teruggestuurd, aangezien de brief later in de verzameling van de afzender is aangetroffen.

Drs. W.J. van Doorn.

Nalatenschappen

Wij willen uw aandacht vestigen op een zaak waar de meeste mensen liever nog niet aan willen denken. Weten uw huisgenoten of familieleden wel wat u verzamelt en wat de waarde daarvan is? En weten zij ook hoe zij moeten handelen als u ooit iets overkomt? Wij raden u aan - voorzover u dit nog niet hebt gedaan - om uw verzameling te beschrijven. Wij geven u in geval van overlijden de raad om de verzameling aan te houden en geen overhaaste dingen te doen. Wij als bestuur zijn te allen tijde bereid nabestaanden, geheel belangeloos, te adviseren wat het beste met de verzameling kan worden gedaan en zonodig bij de liquidatie behulpzaam te zijn.

Bloemenmagazijn en Plantenkas

bv bloemisterij

AALBERS

hatertseweg 275
telefoon 55 02 75 • nijmegen

FILATELISTENVERENIGING NOVIOPOST

Bestuur

Voorzitter:

Functie vacant.

Secretaris:

J. M. Rijsdijk, Postweg 37,
6523 KR Nijmegen, tel. 080-221596

Penningmeester:

M. L. van Houdt, Veemarkt 271,
6511 ZJ Nijmegen, tel. 080-220588
Postbankrekening 575462 t.n.v.
Fil. Ver. "NOVIOPOST" Nijmegen

J.P. Toussaint, Waterstraat 43,
6573 AB Beek-Ubbergen, tel. 08895-41851

Mr. F.M. Hilgers, Prof. Huybersstr. 23,
6524 NP Nijmegen, tel. 080-231150

Mevr. Th.G. v. Hoogstraten-v. Rijswijk,
Zebrstraat 18, 6531 TX Nijmegen, tel. 080-
550895

J.G.M. Rademaker, Beethovenlaan 337,
6865 DV Doorwerth, tel. 085-340331

J. Mulder, Fazantenveld 25, 5431 JA Cuijk,
tel. 08850-14047

*Commissie Postzegelbeurs Berg en Dal, van de
Stichting "Filatelie Rijk van Nijmegen", namens
"NOVIOPOST":*

J.P. Toussaint, Waterstraat 43,
6573 AB Beek-Ubbergen, tel. 08895-41851

Commissie Voorlichting

J.P. Toussaint, Waterstraat 43,
6573 AB Beek-Ubbergen, tel. 08895-41851

J.G.M. Rademaker, Beethovenlaan 337,
6865 DV Doorwerth, tel. 085-340331

Uitleenadressen Yoert-catalogus:

Mevr. J.A. Dassel-Nienhuis, Pandastraat 28,
6531 VD Nijmegen, tel. 080-552698

J.A.W. de Graaf, Malvert 24-26, 6538 AP
Nijmegen,
tel. 080-440110

Rondzenddienst

Administratie:

A. Thijssen, Postbus 77, 6580 AB Malden,
tel. 080-581054.
Postbankrekening 2744133 t.n.v. Hoofd
Rondzendingen "NOVIOPOST"

Aanleveradres boekjes:

J.M. Rijsdijk, Postweg 37, 6523 KR Nijmegen,
tel. 080-221596

Distributie:

J.H.A.A. Reerink, Hillekensacker 20-45,
6546 LA Nijmegen, tel. 080-779202

G.A.J. Kolman, Akkerslagen 45, 5364 RG
Escharen, tel. 08860-73868

Subhoofd Oost:

Mevr. M. Dederen, Straalmanstraat 30,
6521 JM Nijmegen, tel. 080-232465

Subhoofd Goffert:

E.J. Hubertus, Luipaardstraat 8, 6531 PS
Nijmegen,
tel. 080-553735

Subhoofd West:

J.H.A.A. Reerink, Hillekensacker 20-45,
6546 LA Nijmegen, tel. 080-779202

Subhoofd Zuid:

L. v.d. Sloot, Winkelsteegseweg 16,
6534 XE Nijmegen, tel. 080-551815

Subhoofd Maaskant-Oost:

J.H. Geneste, Berkenstraat 23, 6598 AZ Heyen,
tel. 08851-12203

Subhoofd Maaskant-West:

G.A.J. Kolman, Akkerslagen 45,
5364 RG Escharen, tel. 08860-73868

Gerichte Rondzendingen:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraten-v. Rijswijk,
Zebrstraat 18, 6531 TX Nijmegen,
tel. 080-550895

Nieuwtjesdienst

Buitenland:

Mr. F.M. Hilgers, Prof. Huybersstr. 23,
6524 NP Nijmegen, tel. 080-231150.
Postbankrekening 5552048 t.n.v. Hoofd
Nieuwtjesdienst "NOVIOPOST" Nijmegen

Nederlandse FDC-dienst:

G.W. Schoenmaker, Tuinstraat 24,
6551 ZK Weurt, tel. 08897-71006
Postbankrekening 4346530 t.n.v. Ned. FDC-
dienst "NOVIOPOST" Nijmegen